

22

LA 1-iū IANUAR 1907

2439

Muzeul
Literaturii
Române

IESE No. 1 DIN

FLOAREA DARURILOR

ALCĂTUITĂ DE

N. I O R G A

Cu următorul cuprins:

O lămurire de N. Iorga.
 Din poeziile lui G. Barozzi.
 Din Charles d'Orléans.
 Din Giosuè Carducci.
 Cîteva scrisori vechi.
 Din Leopardi.
 „Locandiera“ lui Goldoni.
 Un palat al lui Brîncoveanu de
 N. Iorga.

Cugetări de Jean Paul.
 Literatură populară.
 Cugetări.
 O poveste de Virgil Caraiivan.
 Memoriile unui Polon despre e-
 poca lui Cuza și cei d'întăiu anî
 din Domnia lui Carol I-iū.
 Talente necunoscute.

Numărul 60 de bani.

Se primesc abonamente pentru 24 de numere cu 15 lei în România,
15 coroane în Austro-Ungaria.

Prietenii sînt rugați a împărți între cunoștințele lor
acest prospect.

2439

Muzeul
Literaturii
Române

O LĂMURIRE.

I.

Acum patru ani se auzia în toate colțurile jălania că n'avem o literatură omănească și se plîngeau timpurile bune cînd oamenii de un adevărat talent puteau să dea publicului, de și era mai puțin la număr și nu atît de călduros ca astăzi, poezie armonioasă și prosă puternică. Din partea lor, scriitorii n'aveau legături între dinșii și nu-și simțeau nici-o chemare față de lumea romănească, de poporul din care fac parte, de țara în care trăiesc. Închinarea către Frumos, pe care oricine era slobod să-l înțeleagă în alt chip — și de aici ce mai discuții despre «adevăratul» frumos, pe lingă acelea despre artă pentru artă și artă utilitară, pe care a rămas să le învie astăzi doar cîte un innapoiat care caută, după vorba franceză, «amiazi la ceasul pașprezece»! —, sau diletantism ușor din partea unor oameni ce-și aveau cu totul alte rosturi, — acestea singure se întâlneau în cercurile acelor cari făceau literatura romănească. În scrisul ca și în viața lor, preocuparea morală, simțul de răspundere față de sine însuși și față de sufletele pe care căutau sau trebuiau să le înriurească, lipsia cu desăvîrșire. Figuri interesante, complicate, vioaie, de sigur; figuri senine și mari însă — nu prea.

Astăzi, din fericire, e altfel. Dintre tineri s'au ridicat, nu numai talente, dar s'au format suflete, conștiințe. Simțindu-se prețuit, iubit, sfătuit și ajutat, publicul însuși a prins dragoste de scriitorii săi. O legătură neapărată în dezvoltarea culturală a unui popor, de care atîrnă apoi toate lucrurile celelalte, a fost statornicită. Literatura noastră a putut ajunge iarăși un factor adevărat și puternic în mersul înaintea al țerilor romănești, și, nu numai al lor, ci al neamului întreg. Se întorc înapoi vremurile cînd Romîni mergeau în rînduri strînse, cu căpeteniile lor firești, dar ascultînd neconținut de povețele fruntașilor gîndului și scrisului lor.

II.

Dacă am putut avea o parte în această fericită prefacere, nu-mi pare rău de cei cîțiva ani în cari, conducînd «Sămănătorul», am fost în mijlocul scriitorilor tineri și am putut avea o înriurare asupra lor. Aceasta ar ajunge să mă mîngie de orice dușmănie și nerecunoștință, de toate jignirile dușmanilor hotărîți și chiar ale cutăruia ce s'a înfățișat într-o anume clipă trecătoare ca prieten pentru a mă lăsa pe urmă, batjocurîndu-mă pentru împăcarea conștiinței sale. Nu mi-ar părea rău de toate legăturile ce a trebuit să rup, de toate servituțile pe care am trebuit să le ieau asupra-mi, de toată jertfa pe care, cu dragă inimă, am răspîndit-o, de toată iubirea care a stîrnit în unele suflete, ca răspuns, ură.

Avem acum poeți și povestitori, de cari am vorbit prea adese ori pentru ca să fie nevoie a li mai arăta odată simpatia ce am pentru scrisul lor. Cei mai mulți dintre ei și-au format acum o personalitate pe care o vor desluși tot mai mult în operele ce vor scrie. Legați laolaltă prin legături de prietenie între tineri de aceeași vîrstă, ei se bucură de toată încrederea publicului cinstit și adevărat romănesc, care știe să-i despartă bine de toți înșinătorii de stiluri străine, de toți simbolisții și manierisții, de toți neputincioșii plini de pretenții, precum și de ziarisții literari cari laudă și coboară după relațiile lor personale și după sentimentele acelor cari-i plătesc. Vor merge de sine, biruind și căutînd să întărească prin muncă nouă această biruință. Din ce în ce mai mult, ei vor ajunge să se bucure de răsplata cuvenită muncii lor și vor putea duce viața ce se potrivește cu firea lor aleasă.

Eu n'am ce să mă amestec. Am fost călăuzul luptei și nu înțeleg a fi exploatatul biruinței. N'am timp de-ajuns pentru a fi prietenul alintător de fiecare clipă, «îngerul păzitor» al fiecărui tînr scriitor în parte; iubirea mea, foarte reală, nu se poate cheltui în mici atenții și în mici servicii. Și n'am avere personală și nici nu represint o alcătuire politică sau socială bogată pentru a fi Marele-Vistier al tinerei literaturii romănești, precum nu sînt nici politicianul puternic, care poate, într'un anume moment, să împartă sinecure, pe care, dacă le merită cineva, le merită, fără îndoială, scriitorii.

Mi se pare însă că pot fi folositor în alte privinți.

III.

Cunosc bine scrisul romănesc mai vechiu, cu care mă ocup încă de la începutul carierei mele literare, veche de șeisprezece ani impliniți. Ca istoric, l-am întilnit aproape zilnic, și nu odată am fost în măsură să-l pot desluși. L-am putut admira mai mult decît alții, căci limba veche îmi sună la ureche ca graiul de astăzi. Pe lingă aceasta, am scris istoria literaturii romănești până în pragul zilelor noastre și urmez acum această operă istorică. Am trăit între vechii scriitori ca și între cei de astăzi; i-am înțeles, i-am iubit, am căutat să-i scot la lumină, căci nu odată m'am înduioșat de nedreptatea ce au suferit ei în vremuri grele.

Acești scriitori au o mare valoare de limbă: cumpătați în alegerea neologismelor, deprinși cu bunul grai al poporului, cunoscînd sintaxa romănească cea mai firească, îngrijiiți a-și îmbrăca gînd și simțire în stilul cel mai frumos și mai curat, ca unii ce voiau să creeze o tradiție, ei pot fi astăzi, după vremile de rătăcire ce ne despart de dinșii, niște *încălțatori*.

Valoarea lor morală nu e mai mică; ei nu scriu pentru glorie, pentru întrecere sau pentru bani, ci scriu pentru neam, scriu în cea stare sufletească în care un preot cucernic face jertfa fără sînge înaintea Dumnezeuului său. Ca oameni, vor fi fost cum vor fi fost: pentru înfățișarea prin scris, ei au ales însă partea cea mai senină și mai bună a sufletului lor. Ei înduioșează și înalță, mustră și îndreaptă, curăță și întăresc. Multe din aceste însușiri morale s'au pierdut cu timpul, și ele trebuie împropățate.

Să mai adaogim și considerația materială că cea mai mare parte din scrisul lor n'a fost cetit și că, pierdut în ediții rare, în reviste răzlețe, în miile de foî ale ziarelor, el nu mai poate fi urmărit. A da ediții complete, — cine poate lua asupra-și acest risc, și cine ar avea apoi vreme pentru tot scrisul morților?

IV.

De un timp, s'a tradus foarte puțin, și nu s'au ales cele mai potrivite opere pentru a le traduce. În anii 1830-40, ce minunată lucrare de prefacere în romănește a celor mai bune, mai curate și mai trainice scrieri din literaturile mari ale Europei n'a fost îndeplinită de fruntașii literaturii celei nouă! Pe urmă s'au tradus romane la modă. «Junimea» a dat ceva din nemțește; urmașii «Junimii» și mai puțin, mai mult din franțuzește (traducerile din limba germană fiind rezervate de cele mai multe ori Evreilor); din alte limbi nu s'a tradus. Publicul se deprinse a ceti literatura franceză de-a dreptul în franțuzește și celelalte literaturi întru cît erau traduse la Paris. S'a putut ajunge astfel la părerea că literatura franceză contemporană e minunea minunilor, frumuseța fără păreche, modelul neapărat și firesc al «tinerei» literaturii romănești.

Și ce comori ascund literatura engleză, cea italiană, cea spaniolă chiar, literaturile nordice și cele slave, — pe care le cunoaștem după cîte o prelucrare întimplătoare, făcută pentru publicul parisian! Cît n'am învățat din ele și în ceia ce privește înfățișările cele multe și felurite ale frumuseții, și potrivirea fiecărei literaturi sănătoase și vrednice după neamul în care se ridică, și folosul ei pentru propășirea neamului aceluia și pentru moralitatea universală înălțată la valoarea unei nouă religii umane! Ce mult ar putea înaintea originalitatea și conștiința noastră vîzînd cum alte neamuri și-au deslușit originalitatea și conștiința lor prin literatură! Ce larg am vedea în lume și

2439

Muzeul
Literaturii
Române

ce bine ni-am recunoaște chemarea într'însa urmînd în această privință firul civilizației *mai multor* popoare în toate timpurile!

V.

Pe urmă, țara — țara cea mare românească — ni-o cunoaștem încă neîndestulător. Trebuie să aflăm încă multă vreme ce-a fost și ce este. Pentru trecut, sînt atîtea descrieri ale străinilor, care zac îngropate în biblioteci unde numai cîte un specialist le întrebuițează. Dacă le-am învia însă pe acestea? Pentru present, atîția știu numai ei ceia ce ar fi bine să știe toți, atîția ar putea și scrie frumos, interesant măcar, ceia ce știu! Dacă ar fi cine să le ceară, dacă s'ar cunoaște un loc unde descrierile Ținuturilor românești să vie ca de la sine...

Și prin chipuri trebuie întregită această cunoștință, întru cît aceste chipuri sînt caracteristice.

VI.

Literatura poporului s'a păcătoșit de cînd s'a ridicat la dogma de metodă științifică lipsa de înțelegere și de gust față de dînsa, de cînd s'a contopit urîtul cu frumosul, curatul cu nesănătosul, înădirile proaste cu pînza cea trainică de la început, de cînd, în locul apeii bune de la izvor, se dă riul cu toate gunoaiile ce plutesc pe dînsul. A strînge din mulțimea publicațiilor de literatură a mulțimilor ceia ce e în adevăr frumos și adevărat, a căuta altele, a da cîntecul cu tot rostul lui de armonie, povestea cu tot șartul ei de poveste, cere și alt ceva decît hărnicie și spoială științifică. Și e un lucru care trebuie să se facă, și pentru a ținea vie *nevinovăția*, frăgezimea poeziei și literaturii culte.

VII.

Aceste adevărate datorii ale vremii de astăzi nu le poate îndeplini o revistă de literatură tînără, cum e «Sămănătorul». Nici oît am fost la acea revistă nu mi-a fost cu putință să fac cum aș fi dorit toate acestea. Fiecare generație e egoistă în scris ca și în celelalte ramuri ale vieții, ea caută să întrebuițeze timpul ce are pentru a se însemna pe dînsa în lungul răboj scrijelat al vremii. Scriitorii tineri sînt nerăbdători, și numai eu știu ce greu e să-i împaci în această privință, ce imposibil chiar este a li cruța orice jignire, a înlătura orice bănuială de prețuire mai puțină pentru unul sau altul!

O revistă specială, un fel de antologie și de îndreptariu pentru întreg poporul nostru, ale cărui interese singure, mari și permanente, să fie ținute în samă, o revistă, care, avînd a face cu oameni depărtați în timp și în spațiu, nu și-ar pierde nici-o fărîmă de vreme cu neînțelegerile sau cu alintările gospodăriei, o revistă care să voiască numai a folosi «de obște» — cum se zicea odată — printr'un fel de mare colaborare a tuturor oamenilor de talent ce aș lucrat pentru neam și a oamenilor de un și mai mare talent, une ori, cari aș îmbogățit sufletește omenirea, o revistă care să nu caute a înrîuri literatura zilei, slobodă a se mișca precum înțelege, care să nu vrea nici s'o măgulească, nici s'o îngrozească, nici s'o înșele, nici s'o cumpere, nici s'o supuie unui om, nici s'o subordoneze unui club, ci să se amestece, cel mult, pentru a destăinui din publicații întîmplătoare sau obscure cîte un talent nou, — o astfel de revistă liniștită, împăcată, zîmbind oricui, alinînd pe oricine, vrea să dau, — tocmai în clipa cînd atîția ar crede că în sufletul meu de nedreptățit a înflorit buruiana răzbunării și urii de oameni.

E un dar pe care-l fac celor de o limbă, de un suflet cu mine și, pentru a-i da un nume de botez, împrumut de la o veche și bună carte creștină, cu povești luminoase și învățătoare pentru oricare, aceste cuvinte pe care înaintașii noștri le rostiau cu recunoștință: «Floarea darurilor».

Aș vrea s'o scot în broșură de măcar patru colî de două ori pe lună. Neavînd însă comori din lumea unde «carii le strică și rugina le roade», las cetitorilor hotărîrea. Iubirea lor pentru fiecare număr va asigura pe cel viitor. Dacă nu voi aflu acea iubire, nu voi merge mai departe.

Păcatul, însă, și în această privință n'ar fi al meu.

N. IORGA.

2439.